

BARNAFRID
Institutionen. för biomedicinska
och kliniska vetenskaper, BKV
LINKÖPINGS UNIVERSITET

Socialdepartement
S-remissvar@regeringskansliet.se
S2019/02544

Dnr LiU-2020-03655. Svar på remissen Socialstyrelsens författningsförslag i rapporten "Att göra anmälningar som gäller barn sökbara" (Darienummer S2019/02544)

Sammanfattning

Barnafrid välkomnar den rapport som ligger till grund för de författningsförslag som visar på betydelsen av ett förändrat regelverk när det gäller anmälningar som gör barn sökbara. Förslagen om reglering ska syfta till att säkerhetsställa barnrättighetsperspektivet och skapa likvärdighet och jämlikhet mellan kommuners hantering av förhandsbedömningar.

Barnafrid tillstyrker

Förslag till ändring i Socialtjänstlagen (2001:453) 12 kap. 1 §

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001: 637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Däremot kan Barnafrid inte ta ställning till förslaget om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) 12 kap. 1 § då frågan om gallring av förhandsbedömningar är principiellt viktig utifrån barnrättighetsperspektivet (Artikel 7 och 8, barnkonventionen). Detta är en fråga som behandlas i den statliga utredningen om en ny socialtjänstlag (2020: 47), vilket gör att Barnafrid väljer att inte yttra sig om nuvarande förslag i denna remissomgång

Barnafrid vill se barns rätt till skydd, stöd och delaktighet utifrån ett helhetsperspektiv

Barnafrid menar att den rapport som ligger till grund för Socialstyrelsens författningsförslag rörande förhandsbedömningar på ett tydligt sätt skriver fram behovet av ett förändrat regelverk för att säkerhetsställa barnrättighetsperspektivet och principen om barnets bästa enligt såväl Barnkonventionen, LVU som SoL. Rapporten visar också på ett föredömligt sätt på svårigheten när det kommer till att väga barnskyddsperspektivet mot frågan om barnets rätt till skydd mot intrång i den personliga integriteten. Barnafrid menar att denna avvägning noggrant har undersökts och värderats. Vi drar därför slutsatsen att den föreslagna regleringen i författningsförslaget om att "Regleringen är att anse som proportionerligt både utifrån barnskyddsperspektiv och utifrån integritetsaspekter (s.8) måste anses som rimlig.

Barnafrid menar även att den juridiska analysen av förutsättningar för personuppgiftsbehandling av anmälningar och förhandsbedömning är väl genomförd och några betänkligheter angående de slutsatser som resulterat i de föreslagna författningsförslagen finns inte. Förslaget att på ett rättssäkert sätt kunna göra förhandsbedömningar som inte leder till en öppnandet av en utredning sökbara ser vi som mycket positivt.

Barnafrid välkomnar därför att frågan om förhandsbedömningar har aktualiserats och prövats mot barnkonventionens rättighetsperspektiv. Samtidigt menar vi att rapporten på ett tydligt sätt visar hur helhetsperspektivet går förlorat när enbart förhandsbedömningen, som är en del av en komplex handläggningsprocess, lyfts ut och behandlas separat.

Barnafrid ställer sig också frågande till hanteringen av förhandsbedömningar utifrån ett familjeperspektiv. Det finns en oro hos oss att socialtjänstens individfokuserade synsätt kan få konsekvenser för bedömningen av familjens behovsbörda, då det inom författningsförslagen saknas direktiv om tillämpningen av sökbarheten gällande andra barn inom familjen. Det är oklart om det vid behov skulle vara möjligt att söka efter orosanmälningar och förhandsbedömningar som gjorts om familjens övriga barn.

Vi förstår samtidigt att detta inte tillåts göras inom det uppdrag som Socialstyrelsens fått av regeringen. Vad Barnafrid däremot ser som relevant att lyfta i sitt remissvar är frågor av mer principiell karaktär när det gäller förhandsbedömningar. Dessa yttrande går visserligen utanför själva sakfrågan om sökbarheten av förhandsbedömningar men måste ses som viktiga för att säkerställa barnrättighetsperspektivet i samband med att anmälan om oro för ett barn lämnas in till socialtjänsten.

Barnafrid vill därför yttra sig utifrån följande punkter:

1. Socialstyrelsen författningsförslag i förhållande till förslag till en ny socialtjänstlag

Barnafrid finner det något anmärkningsvärt att förslag om författningsändringar sker utanför den nu pågående statliga offentliga utredningen om en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). Vi önskar att frågan om sökbarhet av förhandsbedömningar hade blivit en del av de frågor som behandlas i utredningen rörande handläggningsprocessen av barnavårdsärenden.

Barnafrid beslut att inte heller ta ställning till förslaget om ändring i 12 kap 1§ SoL angående gallring av förhandsbedömningar grundar sig också på att förslag som förs fram i SOU 2020:47 kan ses som motsatt det förslag som förs fram i denna rapport. I utredningen om en ny socialtjänstlag lämnas förslag om att en utredning med uppdrag att se över bestämmelser om gallring av barnakter bör tillsättas. Detta välkomnas av Barnafrid som delar utredningens uppfattning att barn måste, både under sin uppväxt som i vuxen ålder, kunna gå tillbaka till handlingar som låg till grund för beslut som kan ha påverkat deras barn- och ungdomstid (SOU 2020:47). Detta ligger väl i linje med Barnkonventionens artiklar 7 och 8.

2. Kunskapsläget samt bristen på evidensbaserad kunskap och nationell statistik när det gäller anmälningar och förhandsbedömningar

En förhandsbedömning omfattas av ett strikt regelverk kring handläggningen av ett ärende.¹ Socialstyrelsens egna och IVO:s granskningar visar på stora brister inom denna del av handläggningsprocessen. Även studier kommer fram till liknande slutsatser. Socialstyrelsen konstaterar vidare att studier inom området är begränsat, vilket stämmer. Få studier finns, särskilt är forskning om hur barnrättighetsperspektivet efterlevs inom denna del av handläggningsprocessen starkt eftersatt.

¹ 11 kap. 1 a § andra stycket SoL samt SOSFS 2014:6 Om handläggning av ärenden som gäller barn och unga.

Barnafrid finner det därför anmärkningsvärt att de få studier som finns där dessa frågor diskuteras helt saknas i rapporten.² Det är också viktigt att påminna om att det saknas nationell statistik över antal orosanmälningar som kommer in till landets socialtjänster och hur många som leder till att utredning inleds.

Barnafrid kan därför konstatera att det evidensbaserade kunskapsläget om förhandsbedömningar är bristfälligt. Det är allvarligt. Förhandsbedömningen är ett viktigt och känslig del av handläggningen då den ligger till grund för den fortsatta hanteringen av ett barnavårdsärende. Barnafrid finner det därför anmärkningsvärt att förhandsbedömningen i sin nuvarande form fått fortsätta utan att någon utredning för att kvalitetshöja och göra denna del av handläggningen av ett barnavårdsärende rättssäker.

Laura Korhonen
Professor, centrumchef

Ann-Charlotte Münger
Universitetslektor

² Östberg, F. (2010). *Bedömningar och beslut. Från anmälan till insats i den sociala barnvården*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.

Münger, A-C. (2016) "The Best Interests of the Child' or the 'Best Interests of the Family'? How the Child Protection Services in Sweden Respond to Domestic Violence", In Hydén, M., Gadd, D. & Wade, A. (eds.) *Response-Baseds Approaches to the Study of Interpersonal Violence*. Hampshire: Palgrave.

Münger, A-C. & Mattsson, T. (2020). 'The Needs of the Child Have Been Met'. Preliminary Assessments regarding Domestic Violence in Swedish Child Protections Services. *Nordic social work*. 10 (2): 100–113.